

*Palmprocessie
doorheen de
twinstigste eeuw*

1992

Documentatie uit archief Confrérie V Geslachten

Maurice en Wasily

01-07-2026

Dimanche

12

Avril

1992

Dimanche
12
Avril
1992

Dimanche

12

Avril

1992

Kinderen met palmpasen zijn uit straatbeeld verdwenen

In de meeste parochiekerken en kapellen worden dit weekeinde „palmtakken” gebruikt. Het is een van de weinige uitingen van Palmzondagvieringen die de eeuwen trotseerden, terwijl vele andere gebruiken in de loop van de voorbije decennia verdwenen.

De eerste sporen van Palmzondagvieringen in West-Europa vinden we in de zesde en zevende eeuw. Toen wijdde de bisschop van Toledo al palmen of andere groene takken en trok men in optocht naar verscheidene kerken. Later kwam dit gebruik via Frankrijk geleidelijk aan naar onze contreien en groeiden de Palmzondagvieringen tot volwaardige processies uit.

Meestal bleef het aantal processies tot één per stad beperkt. Geestelijken en gelovigen verzamelden zich buiten de stadspoorten, liefst op een plaats die enigszins de Olijfberg kon oproepen. Na de wijding van de „palmen” aldaar trok men processegewijze naar de stad.

In zo'n processie in Tienen stapten twaalf mannen op die de apostelen verbeeldden; na hen volgde een wagen met daarop een beeld dat Kristus op een ezel voorstelde. De stoet trok er naar een tuin waar het „mysterie van het hoveken van Oliveten” werd opgevoerd.

Ook de stadspoorten van onze middeleeuwse steden speelden een rol in de processie van Palmzondag. Kristus was immers door een stadspoort Jeruzalem binnengetreken en dit werd herdacht door de processie via een poort de middeleeuwse stad binnen te leiden. Dit gebeurde onder meer in Antwerpen en in Tienen; in die laatste stad koos men daarvoor de Lijkpoort uit.

Het was niet altijd een beeld van Kristus op een ezel dat in de processie werd meegedragen. Soms werd dit beeld door een zichtbaar kruis vervangen en dit ondanks het feit dat alle kruisen tijdens de passietijd bedekt dienden te zijn. In Vlaanderen kende men een dergelijke processie in onder meer de abdijen van de Duinen, Ter Doest of Oudenburg en in de kerken van Diksmuide of de Sint-Magdalenakerk in Brugge. Op andere plaatsen droeg men dan weer een rijk versierde berrie met daarop het evangelieboek omringd door een krans in de meest vereerde relikwieën.

Uiteraard droeg men in de processie „palmtakken” mee. Zelden waren het echte palmtakken en nam men zijn toevlucht tot andere groene takken. Daarbij nam men zijn toevlucht tot myrte, hulst, laurier, dennetakken, bloemkatjes van de wilg of jonge scheuten van beuk of hazelstruik. Echt gegeerd waren de takken van de taxusboom, ook wel de venijnboom, kruispalm of steekpalm genoemd, of takken van de buks- of bosseboom. Hierdoor werd de buks het symbool van de matigheid maar ook het zinnebeeld van de hoop en van het blijvend geloof.

Wanneer het komende weekeinde kinderen zo'n bukstakje of ander „palmtakje” krijgen, staat dat in schril contrast met de palmpaas of palmpasen die ze vroeger kregen. Een palmpaas bestond uit een soms met papier omwonden stok met bovenaan nog wat groene blaadjes. Verder was de palmpaas versierd met horizontale en verti-

kale slingers of met krakelingen in koedeeg. Het belangrijkste element was echter de haan in koedeeg bovenop de stok.

Het schenken van palmpasen is dan uit Vlaanderen verdwenen, wat bleef het gebruik om in huizen of stallen „gepalme” de palmtakjes vast te maken of ze op veld te planten. Hierdoor willen men zich beschermen tegen bliksem of ordierte. Vroeger was het zelfs de gewoonte dat bij de bouw van een huis de eerste stam met een in wijwater gedoopte palmtak werd besprenkeld waarna het takje geworpen in de muur werd gemetseld. Soms kwamen een palmtakje onder de deurdrempel in de hoop op die manier heksen uit het huis te weren. (cwb)

De bovenvermelde gebruiken rond Palmzondag en palmtakken zijn slechts een kleine greep van de vele die er ooit bestonden. Talrijke ervan zijn ondertussen verdwenen of dreigen te verdwijnen. Lezers die nog bestaande of zelfs verdwenen gebruiken rond feestdagen of herdenkingen kennen, mogen die melden aan Courant-Volkskunde, Gossetlaan 1702 Groot-Bijgaarden, bij gelegenheid maken we ze dan bekend.

De tijd is voorbij dat kinderen op Palmzondag met een palmpaas rondliepen. (a)